

Plán britských průmyslníků na rekonstrukci železářského průmyslu.

JUDr. Karel Stein. Praha.

338.984.3:669.1(42)

(V článku se podává zpráva o vývoji vládního plánu na rekonstrukci britského hutního průmyslu. Probírá se v něm vládní návrh na znárodnění hutního průmyslu, jeho oblastní vybudování, jeho výrobní předpoklady a vývoz výrobků.

V době 7½ roku mají býti rekonstruovány britské železné hutě o kapacitě 40 % celkové britské průmyslové kapacity nákladem £ 168,000,000.)

I. Všeobecné.

Přehled vývoje.

Churchillova národní vláda požádala po skončení války v Evropě Federaci britského železářského a ocelářského průmyslu (British Iron and Steel Federation) jakožto představitelku tohoto průmyslu (slévárenský průmysl je samostatně organisován v Joint Iron Council), aby předložila do šesti měsíců pětiletý plán rekonstrukce k vybudování zdravého a výkonného železářského a ocelářského průmyslu (dále jen hutní průmysl). Byl požadován plán, který by zvýšil vývoz hotových výrobků, snížil výlohy manipulace, spotřebu paliv a umožnil větší výtěžek na základě nejnovějších výrobních metod. Vláda, která si vyžádala i jisté jiné informace, byla si dobře vědoma též řady okolností, které ležely mimo přímý vliv hutního průmyslu (cena uhlí a pod.).

Plán byl předložen v prosinci 1945. V mezidobí však nastala změna vlády na základě parlamentních voleb. Programem vlády byly různé znárodnovací a socialisační plány a vláda přiznala, že před svým rozhodnutím o znárodnění si přeje znáti plán na rekonstrukci hutního průmyslu.

Dne 17. dubna t. r. oznámila vláda parlamentu své zásadní rozhodnutí předložit své návrhy na znárodnění »příslušnému sektoru« hutního průmyslu. Dolní sněmovna schválila předložený vládní návrh, kdežto horní sněmovna, v níž je konservativní většina, vrátila koncem května předložený návrh dolní sněmovně s připomínkami.

Na základě nátlaku s různých stran byla vláda nucena souhlasit s uveřejněním výše uvedeného plánu rekonstrukce (mimo jisté důvěrné zprávy). Tento plán byl uveřejněn v květnu t. r. a shoduje se v hlavních rysech s rekonstrukčním plánem britské vlády, jak prohlásil na veřejném projevu vynikající člen britské vlády H. Morrison.

Předmět plánu: Federace ve své zprávě pokládá za svůj úkol:

1. zmodernisovati a povznést průmysl na výši, na níž by asi byl, kdyby nebylo války (za války se neprováděly investice),

2. rozšířiti výrobní prostředky a uvést ve shodu se zvýšenými požadavky na výrobu oceli, které lze v budoucnosti očekávati,

3. zajistiti co nejúčinnější využití podniků soustředěním výroby.

Při stupni technického pokroku dosaženého v průměru pěti let před válkou by se celý hutní průmysl obnovil při normálním vývoji kolem roku 1950. Jelikož válkou byl tento přirozený vývoj zadržen, ukázala se nutnost přistoupiti k radikálnímu přebudování hutního průmyslu, a to v době pěti let.

II. Rámec pro plán.

Domácí poptávka. Vývoz a dovoz oceli. Důvoz rud.

Při sestavování plánu pro výstavbu průmyslu bylo nutno přibližně odhadnouti budoucí domácí poptávku po oceli. Očekává se, že dosáhne asi 13 mil. t ročně při vysokém stupni zaměstnanosti. Vyjádřeno v roční potřebě oceli na 1 obyvatele znamená to 1.850 lbs ingotů na hlavu. Ke konci meziválečného období připadlo na hlavu 1.700 lbs. Odhad celkové spotřeby je proto střízlivý.

Pro vývoz se počítá s 3 mil. tun oceli a většinou jej má tvořiti vysoce kvalitní ocel a hotové výrobky.

Jelikož skutečná výroba oceli se odhaduje na 15 mil. tun, bude třeba nahraditi scházející 1 mil. tun a to částečně dovozem (asi 1½ mil. tun) a zbytek (1½ mil. tun) překlenouti podržením několika starých závodů pro případ potřeby.

Za účelem snížení množství paliva počítá se pro výrobu ocele s použitím 55% starého železa čítaje v to také dovoz asi 250.000 tun starého železa a za předpokladu, že všechen domácí ocelový odpad zůstane pro domácí použití. Výroba ingotů bude potřebovati 53% surového železa, t. j. asi 8 mil. tun. Z toho bude asi 7 mil. tun ocelářské surové železo a 1 mil. tun hematitu.

Dalších 500.000 tun hematitu je třeba pro kokily a pro určité druhy speciální litiny. Uvažuje se proto, jak by britská výroba surové oceli a hematitu byla zvětšena na 8½ mil. tun při kapacitě závodů 9 mil. tun.

Je známo, že britské vlastní zásoby železné rudy na tuto výrobu nestačí a mimo to anglické železné rudy nejsou tak bohaté na železo jako cizí rudy, zejména švédské. Britský průmysl pokládá proto dovoz prvotřídních železných rud za životní otázku v zájmu udržení výroby na světové výši.

Celková potřeba železných rud se odhaduje na 20 mil. t. Z toho při normálním světovém hospodářství a dopravě by bylo nutno dovézt asi 7½ mil. t. prvotřídních rud. Zbytek by byl doplněn domácí těžbou. V rámci plánu se pro veliké obtíže s dovozem rud prozatím nepočítá.

III. Oblastní vybudování.

Sektory výroby.

Vybudování nových železáren a oceláren se provede ve třech hlavních výrobních oblastech. Ke zprávě jsou přiloženy tabulky, ve kterých se uvádí nynější výroba surové oceli, kapacita výstavby a budoucí kapacita v jednotlivých oblastech. Totéž je uvedeno v tabulkách o kapacitě výroby surového železa. Nakonec je uvedena podrobná tabulka výrobních kapacit válcoven, rouroven a jiných výrobních odvětví.

IV. Přehled návrhů.

Všeobecný plán.

Plán zahrnuje výstavbu pecí o roční kapacitě $4\frac{3}{4}$ mil. tun a oceláren o kapacitě asi 6 mil. tun. S výstavbou by se začalo postupně v době pěti let, a to od r. 1946 do r. 1950, a výstavba by se dokončila v polovici r. 1953. Určitá část nynější kapacity, která je přibližně 14 mil. tun ingotů, odpadne během výstavby nových provozoven. Po výstavbě bude výrobní kapacita surové oceli 16 mil. tun a skutečná výroba 15 mil. tun. Po oněch pěti letech bude 40% kapacity hutního průmyslu nově vybudováno. V následujících letech (1951 - 1953) bude dalších 20% zmodernizováno tak, aby závody byly na výši. Nový program počítá se zvýšením kapacity závodů o 40%.

Plné využití podniků.

Při vypracování plánu je pečlivě přihlíženo k plnému využití a výkonnosti podniků. V každé oblasti se nejprve přihlíželo k účelnému plánování výroby v rámci oblasti (resp. podoblasti) a potom k vzájemné spolupráci mezi jednotlivými oblastmi (resp. podoblastmi).

Upravuje se racionalisace a koncentrace některých průmyslových sektorů; na př. nynějších 11 závodů, vyrábějících dohromady 463.000 tun kolejnic, soustřeďuje se do čtyř závodů s výrobou rozšířenou na 650.000 tun. Stejně je tomu i v jiných sektorech výroby.

Vývoz.

Před válkou byly ve Velké Británii tři nejdůležitější vývozní odvětví: výroba pocínovaných plechů, výroba jemných plechů a výroba rour. Co se týče prvních dvou, má průmysl nyní zdravější vývozní základnu, než tomu bylo před válkou. Vybudováním třetí velké páskové válcovny se tato situace ještě zlepší. Celková výroba pásů bude činit asi 2 mil. t., což bude největší kapacita po USA. Výroba rour byla těsně před válkou modernizována a nové návrhy mají způsobiti bezprostřední rozšíření vývozu.

Plán podporuje též rozšíření vývozu kolejnic, hrubých plechů, drátů a jiných hutních výrobků.

Spotřeba paliv.

Výroba vyžaduje ročně něco přes 20 mil. tun paliva, z čehož je více než polovina koksu.

Možnost snížení spotřeby paliva bude záviset hlavně na:

- využití ocelového odpadu (šrotu),
- použití bohatých rud,
- úprava rud,
- zvýšení velikosti a výkonnosti vysokých pecí,
- správné zapojení vysokých pecí, oceláren a válcoven,
- využití plynu.

K těmto okolnostem byl vzat zřetel a očekává se, že průměrná spotřeba uhlí k výrobě jedné tuny surového železa bude snížena z dosavadních 33 cwt (1676 kg) na 27 cwt (1372 kg). Tím se umožní vyrobiti o 0.2 mil. tun surového železa více než před válkou, což znamená téměř třicetiprocentní přírůstek za současněho vzrůstu spotřeby uhlí toliko o 500.000 t., t. j. o 5%. Zmo-

dernisování průmyslu přispěje všeobecně k lepšímu hospodaření s palivem. Vyrobený plyn nebude však moci krýti veškerou potřebu paliva a proto bude třeba uhlí nebo jiného paliva k vyrovnání schodku. Vzhledem k vysoké ceně uhlí zbývá ještě možnost snížení náklady na výrobu oceli rozšířením použití nafty v tavacích pecích.

V. Provedení plánu.

Časový rozvrh rekonstrukce.

Zpráva zdůrazňuje důležitost opatrného plánování při výstavbě nových závodů, aby byl zajištěn správný časový postup podle důležitosti a nutnosti a aby bylo co nejméně zásahů do dosavadní výroby během výstavby. Zpráva se podrobně zabývá časovým rozvrhem se zřetelem na různá stadia výstavby nebo přestavby závodů.

Domácí výroba a dovoz zařízení.

Z veškerého nákladu na rekonstrukci připadá zhruba 65% na pozemní práce stavitelské, na budovy, jeřáby, součástky pecí a pod., 15% na elektrickou výstroj a 20% na válcovací zařízení. Stavební práce budou záviseti na tom, zda se podaří získati dostatečný počet stavebních dělníků. Při elektrické výstroji bude nutno žádati o příslušné zapojení do programu Ústředí pro elektrický průmysl (Central Electricing Board).

Veškerá kapacita, která je k dispozici pro výstavbu strojního zařízení válcoven, činí 70.000 t; zbývá proto dovézt ještě 30.000 t., má-li býti plán dokončen ve stanovené době. Tyto stroje by musily býti dovezeny z USA za cenu asi £ 9 mil.

Financování výstavby.

Veškerý náklad na provedení plánu se odhaduje na £ 168.000.000 a má býti vynaložen v době 7 $\frac{1}{2}$ let.

Vezmou-li se v úvahu veškeré nepříznivé okolnosti, průmysl by mohl hraditi asi polovinu nákladů ze svých vlastních prostředků. V případě, že by byl všeobecný plán výstavby schválen a materiál i pracovní síly že by byly k dispozici, nebylo by nepřekonatelnou překážkou pro uskutečnění rekonstrukce zaopatření potřebné finanční prostředky.

Závěr.

Rekonstrukční plán britského průmyslu zahrnuje výstavbu a rozšíření hutnického průmyslu do výše asi 40% průmyslové kapacity ve lhůtě 7 $\frac{1}{2}$ roku nákladem asi £ 168.000.000. Za pomoci výstavby, která byla již provedena před válkou a za použití nejlepších zbývajících závodů bude možno zajistiti tak nízký výrobní náklad, jaký se dá uskutečniti při dosavadních možnostech a pod zorným úhlem všeobecných hospodářských poměrů. Rychlejší výstavba, i kdyby se dala provésti, by celkem znamenala hospodářské ztráty.

Celý plán je pečlivě rozvážen a má patřičný zřetel ke všem dílčím složkám plánu. Uspokojuje požadavky využití domácích zdrojů. Zakládá se na požadavku plné zaměstnanosti podniků. Věnuje se pozornost též těmto okolnostem, které leží z větší části mimo dosah kontroly průmyslu:

a) je důležité zajistiti za úměrnou cenu dodávky bohatých cizích železných rud k doplnění chudších rud domácích.

b) Ceny domácího uhlí jsou v nepoměru k cenám uhlí v jiných státech. Vláda již prohlásila, že je si vědoma tohoto problému, a věnuje mu patřičnou pozornost. Plynulý přísun uhlí vhodné jakosti a obzvláště koksu je velmi důležitý pro zdar prováděných operací. Na plynulosti dodávek závisí další vývoj souvislého plánu.

c) V minulosti trpěl průmysl výkyvy v poptávce. Předložené plány jsou vypracovány na předpokladu, že bude dosaženo v zemi plné zaměstnanosti.

d) Stabilita poptávky by mohla být podpořena obchodní politikou, sjednávající jen takový dovoz, jaký je nezbytný k vyrovnání výroby v Británii.

e) Vzhledem k vysoké ceně kapitálových statků je žádoucí rychlejší provedení odpisů. Přizpůsobení daňové politiky tomuto požadavku by bylo vydatnou pomocí.

f) Měly by být poskytnuty patřičné výhody při opatřování průmyslového zařízení domácího původu a měl by být sjednán dovoz 30.000 tun strojního parku válcoven z USA v hodnotě asi £ 9,000.000.

„План британских промышленников на реконструкцию промышленности черной металлургии.“

Др. юрид. наук К. Штейн.

В статье сообщается о развитии правительственного плана на реконструкцию промышленности черной металлургии Англии. Разбирается правительственный план на национализацию металлургической промышленности, на ее областную стройку, производственные и экспортные планы. В течение 7½ лет британская промышленность черной металлургии, составляющая 40% производительности всей английской промышленности, должна быть реконструирована путем вложения 168 миллионов фунтов стерлингов.

Plan of British manufacturers for the reconstruction of the iron and steel industry.

JUDr. K. Stein.

The present article informs about the Government plan for a reconstruction of the British metallurgical industry. The author analyses the pro-

gram of the Government for the nationalisation of the metallurgical industry, its reconstruction by districts, the conditions required for the production and the export of its products.

During a period of seven years and half the British iron industry representing 40% of the whole British industrial capacity is to be reconstructed at a cost of £ 168,000.000.

Le plan des industriels britanniques pour la reconstruction de l'industrie sidérurgique.

JUDr. K. Stein.

L'auteur rapporte sur l'évolution du plan de gouvernement britannique pour la reconstruction de la sidérurgie britannique. Le projet gouvernemental est discuté en ce qui concerne le projet de nationalisation, le placement des usines dans les différentes régions, les conditions de production et d'exportation. Dans un interval de 7 années et demie les entreprises sidérurgiques britanniques, qui présentent à peu près 40% de l'industrie britannique doivent être reconstruites avec un total de 168,000.000 de livres sterling.

Hospodářská hlídka.

Barevné kovy a světový trh.

Heřman Polák.

338.5:669.2/7

Zatím co před druhou světovou válkou světový trh barevných kovů byl vzorně organisován a opatřování kovů nečinilo zvláštních obtíží, během války jakož i v prvním roce poválečném se situace pronikavě změnila.

Severní Amerika i Anglie sice dominují na trzích barevných kovů jako dříve, zavedly však ostrou kontrolní centralisaci, která je ještě i dnes řízena z Washingtonu, příp. z Londýna.

Severní Americe se podařilo zásobovati spojení za války bez zvláštních poruch všemi hlavními kovy, protože Federal Reserve Corporation prostě zakoupila veškeré kovy, vyskytující se ve všech končinách světa. Svou činnost v tomto směru zahájila již dávno před válkou. Tím se podařilo zajistiti na př. i celou válečnou potřebu cínu. Tento kov se, jak známo, převážně doluje v holandských koloniích ve Východoindickém souostroví, které bylo obsazeno Japonci a jehož těžba následkem váleč-

ných událostí dosud není v plném provozu. Proto i dnes je tento kov vzácnou surovinou, což bude trvati ještě delší dobu.

V Severní Americe je sice distribuce kovů výjma cínu volná, avšak ceny jsou stanoveny úředně.

V Anglii jsou jak ceny tak i distribuce přísně řízeny Ministry of Supply. Washington a Londýn jsou však v úzkém styku a Anglie může svou spotřebu krýti na americkém trhu bez zvláštních obtíží.

Londýnská bursa kovů je od 3. září 1939 doposud zavřena, takže téměř neexistuje volný trh kovů a všechn vývoz je vázán na vývozní povolení.

Exportní povolení pro veškeré kovy vydává v Anglii ministerstvo zásobování, v Kanadě Export board. V USA jest export cínu centralisován v Tin board ve Washingtonu, kdežto měď diriguje Copper Export Association v New Yorku. Tato instituce